

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
5443-05

meddelad i Stockholm den 10 februari 2009

KLAGANDE

AA

MOTPART

Vuxennämnden i Landskrona kommun
Stadshuset
261 80 Landskrona

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 30 augusti 2005 i mål nr 637-05 (bilaga)

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer länsrättens domslut.

Regeringsrätten avvisar AAs yrkande att hon ska beviljas bistånd för kostnader för boendet i kolonistugan även för övriga månader som hon nekats sådant bistånd.

Dok.Id 66351

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-15:00

YRKANDEN M.M.

AA överklagar kammarrättens dom och yrkar att hon ska beviljas ekonomiskt bistånd för kostnader för boendet i kolonistugan avseende samtliga månader som hon nekades sådant bistånd. Hon anför bl.a. följande. När hon flyttade till kolonistugan var det inte otillåtet att bo där. Standarden var likvärdig med den i ett mindre hus, som exempelvis en sommarstuga. Familjeenheten inom Landskrona kommuns arbets- och socialförvaltning gjorde tre hembesök och ”godkände” boendet. Hon var självförsörjande när hon skrev kontrakt på boendet i kolonistugan, men behövde i en senare uppkommen situation vända sig till socialförvaltningen för att klara sin ekonomi. Hon ville bo kvar i kolonistugan, men när hon nekades bistånd till kostnaderna försökte hon ordna ett annat boende utan att lyckas. Trots att man från nämndens sida kände till detta fick hon inte något erbjudande om hjälp.

Vuxennämnden (företvarande arbets- och socialnämnden) i Landskrona kommun bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. I juni 2004 kontaktade AA nämnden med anledning av att hennes ekonomi hade försämrats. Hon ansökte då inte om bistånd för några kostnader för boende och el, utan bara om ekonomiskt bistånd till uppehälle. Det var inte förrän i september 2004 som hon för första gången ansökte om bistånd till kostnader för kolonin och el. AA hade under två års tid bott i en kolonistuga ihop med sina båda döttrar.

– Ett långvarigt boende i en kolonistuga är inte att betrakta som ett acceptabelt boende och uppfyller inte de krav som kan ställas på ett permanent boende. Boende i koloni ger inte rätt till bostadsbidrag och bostadstillägg, vilket får stor påverkan på den enskildes ekonomi. Ett boende i en kolonistuga får anses som en undermålig bostadsform, och en olämplig social miljö för barn. Dessutom var boendet i kolonin inte förenligt med arrendavtalet då man inte fick använda stugorna till permanent boende och då jordägaren inte fick hyra ut eller överlåta byggnaden på någon annan. AA uppger i sin skrivelse till Regeringsrätten att hon hela tiden velat bo i kolonistugan. Detta har också visat sig genom AAs val av boendeform genom åren. Koloniboendet var alltså inget tillfälligt provisoriskt boende, eller ett boende som AA var tvingad till på grund av svårigheter med att ordna annat traditionellt boende på den öppna bostadsmarknaden, utan var ett frivilligt val. – Frågan är om vuxennämnden är skyldig att utge bistånd till ett oacceptabelt boende som innebär en olämplig social miljö för barnen och som strider mot arrendavtalet för att kunna tillmötesgå AAs önskan om att bo kvar i kolonistugan. Ett beviljat bistånd ska tillförsäkra den biståndssökande en skälig levnadsnivå. Boendet ska

ha en viss minimistandard. Biståndet bör inte motverka den biståndssökandes möjlighet till ett normalt liv i samhället, i det här fallet i första hand ett normalt boende. Sett från den synpunkten bör ett permanent koloniboende anses vara klart olämpligt. Den omständigheten att AA uppger att hon vill bo i kolonistugan får inte tas till intäkt för att ge henne bistånd till en boendemiljö som från allmän synpunkt inte är godtagbar eller laglig och därvid vidmakthålla boendet i kolonistugan. Fortsatt försörjningsstöd till koloniboende understödjer att AA blir kvar i en ohållbar livssituation. Socialtjänsten ska bygga på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Enligt vuxennämnden betyder det inte att socialtjänsten ska vara kravlös eller att den utan vidare ska acceptera ett beteende från den enskildes sida som framstår som klart självdestruktivt. I det nu sagda ligger bl.a. att ett bistånd till bostadskostnader bör kunna nekas om detta leder till att familjen kommer bort från en miljö som på grund av barnperspektivet framstår som klart olämplig. – Frågan är också om det var socialnämndens skyldighet att erbjuda bistånd i form av ett permanent boende då man inte godkände kostnaden för boendet i kolonin. – Så som angetts i yttrandet till kammarrätten var tillgången på lediga lägenheter mycket god i Landskrona 2004/2005. Även personer som saknade inkomster och som hade omfattande betalningsanmärkningar hade goda förutsättningar att få eget boende på den öppna bostadsmarknaden. AA har vid tidigare tillfällen själv kunnat ordna egna hyreskontrakt. Nämndens bedömning var att AA hade resurser och förmåga att själv ordna ett godtagbart boende, men att hon inte var motiverad till detta då hennes önskemål var att få bo kvar i kolonistugan, på samma sätt som hon gjort de senaste två åren. Vid tillfället för avslagsbeslutet efterfrågade AA inga insatser från socialtjänstens sida förutom bistånd till avbetalningen på kolonistugan och elkostnaden. – Avslagsbeslutet avser boendekostnader och el för oktober 2004 varför vuxennämnden har begränsat sin skrivelse till detta. AA har varje månad erhållit avslag på sin ansökan om bistånd till kostnader för kolonin, men enbart överklagat beslutet för oktober 2004.

AA har vidhållit sina yrkanden.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, framgår bl.a. att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmande och integritet. I 3 kap. 5 § SoL anges att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i

samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Enligt 4 kap. 1 § första stycket SoL har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Enligt andra stycket ska den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Av 4 kap. 3 § första stycket 2 framgår att försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för bl.a. boende och hushållsel.

I proposition 1996/97:124, varpå de nuvarande reglerna om försörjningsstöd grundar sig, anfördes bl.a. följande beträffande kostnaden för boende.

Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är skälig boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Om bostadskostnaderna bedöms vara för höga i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att ställa krav på byte av bostad. Om bostaden representerar ett ekonomiskt värde, t.ex. i form av egen villa eller bostadsrättslägenhet, och socialbidragsbehovet bedöms bli långvarigt bör detta också utgöra ett skäl för att byta bostad. Socialtjänsten ska medverka till bostadsbyte om den enskilde eller familjen har svårigheter att få annan bostad. Förutsättningen för krav på flyttning eller en reduktion av ersättningen för bostadskostnaderna är att det finns faktiska möjligheter för familjen att erhålla en annan bostad som uppfyller skäliga krav samt att oskäliga sociala konsekvenser inte uppstår. Den enskilde måste dessutom få skälig tid för att byta eller avyttra bostaden.

Frågan i förevarande mål är om AA hade rätt till bistånd till kostnader för boende och hushållsel med 2 000 kr respektive 1 000 kr avseende oktober månad 2004. AA bodde då i en kolonistuga tillsammans med sina två döttrar, födda 1986 och 1994, och hade så gjort under en längre tid. Enligt vad som uppgetts i målet hade AA år 2002 köpt kolonistugan av arrendatorn på avbetalning med nyttjanderätt under avbetalningstiden. Vid beslutstillfället ifrågasatte nämnden inte att bistånd i och för sig skulle kunna utgå enligt ansökan såsom för hyreskostnad och elkostnad. Beloppens skälighet ifrågasattes inte heller. Nämnden avslög emellertid AAs biståndsansökan och angav som motivering att koloniboende inte var ett godkänt boende.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

En självklar utgångspunkt för prövningen av rätten till bistånd i form av försörjningsstöd för kostnader för boende är att den enskilde har rätt att bestämma var han eller hon vill bo. Om boendekostnaderna är onormalt höga kan, som framgår av ovan återgivna propositionsuttalanden, frågan visserligen uppkomma om bostadsbyte. Även i det fallet måste emellertid den enskilde ges en rimlig tid för att flytta till annan bostad.

I AAs fall har nämnden inte gjort gällande att kostnaderna varit för höga. AA hade vidare tidigare klarat sin ekonomi, så det var inte fråga om att familjen hade något långvarigt socialbidragsberoende. Nämndens avslagsbeslut har grundat sig på att AA enligt nämndens mening inte hade rätt att bo i en kolonistuga.

Regeringsrätten finner att den omständigheten att AA valt ett boende med betydligt enklare standard än ett normalt boende inte utgör något skäl att vägra henne bistånd till kostnader som i och för sig är skäligen (jfr RÅ 1988 ref. 137). Inte heller finns grund för att av sådana skäl uppställa bostadsbyte som villkor för försörjningsstöd.

Med anledning av det i detta fall rör sig om boende i en kolonistuga vill Regeringsrätten tillägga följande. Permanentboende i kolonistugor är i allmänhet inte tillåtet enligt förutsättningarna för upplåtelse av kolonilott. Den som trots detta bor i en kolonistuga måste därför räkna med att detta boende förr eller senare måste upphöra. Ett bostadsbyte blir då nödvändigt. Även om boende i kolonistuga således inte kan ses som någon långsiktig lösning på ett bostadsproblem saknas dock stöd för att låta detta inverka på bedömningen av rätten till försörjningsstöd för boendekostnader under den aktuella tiden om förutsättningarna för rätt till bistånd i övrigt är uppfyllda. AA hade dessutom i vart fall haft rätt till en rimlig övergångstid för att anskaffa annan lämpligare bostad för sig och sina barn. Nämnden hade alltså inte rätt att helt vägra henne försörjningsstöd till boendekostnaden på den grunden att boendet i kolonistugan ansågs otillåtet. En sådan hantering av bistandsfrågan innebär att den enskilde försätts i en akut tvångssituation, vilket ter sig oförenligt med de grundläggande principerna i SoL (jfr RÅ 2004 ref. 130).

AAs överklagande avseende försörjningsstöd till boendekostnader för oktober månad 2004 ska alltså bifallas och länsrättens domslut fastställas.

Hennes yrkande om bistånd för ytterligare månader har inte prövats av underinstanserna och ska därför avvisas.

Susanne Billum

Kjerstin Nordborg

Annika Brickman

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Jonatan Wahlberg
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II
Föredraget 2009-01-21